

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

Road

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 1121 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoirazimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta'siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O'zbekiston respublikasida aholi bandligini ta'minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o'g'li	
O'zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta'minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta'sirini ekonometrik tahlil qilish	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo'jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo'riyeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o'zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o'g'li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo'llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G'iyosaliyevich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning likvidliligi va moliyaviy barqarorligini ta'minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессии социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o'g'li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari	143
Nematulloyev Suxrob Sobirovich	
Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining V.Z. Vlasov usuli asosida analitik tadqiqi	148
Kamola Xaydarova	
"Sibir daryolarining burilishi" loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili	153
Mahmudov Nosir Mahmudovich	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli	159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises	165
Khalilov Bekzod Akhmatovich	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	171
Mirtursunova Dinara Anvarovna	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari.....	175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
Erkayeva Barno, Xushvaqto'v Ramziddin	
O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish	186
Nodirov Azizxon Asrorovich	
Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari	192
Bexzod Qo'ziboev	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста	197
С.С. Убаева	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati.....	201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari.....	206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili.....	210
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Qishloq xo'jaligini "yashil" iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati	221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "yashil investitsiyalar" dan foydalanishning xorij tajribalari	225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni.....	230
Raxmonova Feruza Musaqulovna	
Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni.....	234
Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlikka ta'siri.....	240
Karshiyev Adham Anvarovich	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari.....	245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
Talapova Nargiza Baxriddinovna	

“Deviant xulq-atvorli o’smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari”	255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari	258
Nutfullayev Shohrux Mexli o’g’li, Qurbanov Ulug’bek Erkinovich	
Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет	262
Фозилова Фирангиза Комиловна	
Tijorat banklarining o’zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta’siri	270
Masharipov Rasulbek Jo’rabekovich	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo’nalishlari	273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich	
O’zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi	277
Adilov Zuxriddin Marip o’g’li	
Qishloq xo’jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o’zgarish tendensiyalari	281
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi	286
Po’latov Abdulloh Xolxo’jayevich	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана)	291
Ахмедов Дилшод Турсункулович	
Robototexnika asoslari va maktab ta’limida qo’llanilishi	298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o’g’li	
Sun’iy intellektlar yordamida o’quvchilarni hayotiy faoliyat ko’nikmasini shakllantirishi	303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo’rayevna, Kurbanov Azimjon Jo’raboy o’g’li	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari	316
Saypiddinov Shukrullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o’g’li	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari	320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
O’zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o’zgarish tendensiyalari va istiqbollari	326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o’g’li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi	330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Inson resurslarini o’rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta’rifiy tahlil	336
Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich	
Bandlikni ta’minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli	340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari	346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия	352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Farg’ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko’rsatkichlarining o’zgarishi: panel regressiya tahlili	362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi	
O’zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko’rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari	368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o’g’li	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish	374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish	380
G’aniev Elyor Sobirjonovich	
O’zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o’tishning ahamiyati	386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich	

The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region	392
Ospanova Feruza Bazarbaevna	
“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета	397
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish	403
Xamidova S.Ya.	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar	414
Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation	433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna	
Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий.....	450
Юсупов Мухиддин Соатович	
Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish	457
Berdiyev Akram O'ktamovich	
Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish.....	463
Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li	
Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta'siri.....	468
Ergashova Nilufar Sobirovna	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish	473
Tashmukhamedova Karima Samatovna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.....	479
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Xalqaro sayohat lug'ati va uning shakllanishi.....	487
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o'zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati.....	492
Quvvatov G'olibjon Baxtiyor o'g'li	
Kooperatsiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	501
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	
Использование методов математического моделирования при внедрении коммерческих автоматических систем	505
Курбанова Рахима, Ахмедов Мехрохжон	
Tijorat banklari kapitalidagi davlat ulushini kamaytirish yo'llari.....	511
Vasiyev Alisher Samiyevich	
Механизмы трансформации неформального сектора в официальную экономику на основе финансовых инструментов.....	515
Кошанов Абдимурат Азат ули, Муртазаев Шахрух Коньскайлиевич	

The impact of tourism on the economy of Uzbekistan	519
Xaydarova Marjona, Muxamedboyeva Muxlisa, Umarov Kamron, Usmanova Aziza	
Mintaqada gastroturizm rivojlanishining iqtisodiy asoslari va zamonaviy tendensiyalari	525
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Tikuv-trikotaj korxonalari brend jozibadorligini oshirishning ilmiy-nazariy jihatlarini	535
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich	
Bank tizimida hisobotlarni avtomatlashtirish texnologiyalari	542
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Engineering programs in Uzbekistan on the verge of fifth industrial revolution	547
Khasan Khankeldiyev	
Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruvini yaxshilashda korporativ madaniyatning ahamiyati	551
Akramova Nazokat Israilovna	
Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni	562
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
O'zbekiston sanoat tarmoqlarida kooperatsiya asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish tizimini takomillashtirish yo'llari	572
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
Moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichlari va ularning tahlili	578
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
Tijorat banklarining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rnini tahlil qilish	583
Kilicheva F.B., Mengnorov A.A., Bozorova O.R.	
Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlarni joriy qilishda yevropa tajribasini qo'llash imkoniyatlari	591
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
To'qimachilik klasterlarini boshqarishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	598
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Barriers to tourism infrastructure development in uzbekistan: a critical analysis	605
Sarvinov Shodmonova	
Xalqaro bozorda qishloq xo'jaligi mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirish	609
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
O'zbekiston respublikasida infratuzilma loyihalarini amalga oshirishdagi risklarni boshqarish	620
Yusupova Zilola Ismoiljon qizi	
Korxonaning iqtisodiy barqarorligiga erishishning zamonaviy tendensiyalari	626
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Qishloq joylari maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish	631
Xamdamov Eldor Toshmurovich	
Meva-sabzavotlar eksportida transport koridorlari va vositalarini tanlash xususiyatlari	636
Yusupov Muxiddin Soatovich	
Рынок рабочей силы в узбекистане и ее воспроизводство	644
Шакиров Амаль Улугбекович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Деньги и их функции в экономике	650
Мурадиллаев Мансур Мехроживич, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Развитие сельского хозяйства в узбекистане	654
Махмудов Алишер Мухтарович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Инвестиции и инновации в химической промышленности узбекистана: современные тенденции и перспективы	658
Хусаинов Равшан Рахимович, Султанходжаев Аманулла Асадуллаевич	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarishni takomillashtirish	666
Mardonova Shoxsanam Baxodirovna	
Definition of agritourism as a multifunctional development in rural areas	672
Aktamov Olimjon Abdugani ugli	
Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi	680
Qurbonov Muxiddin Abdullaevich	
Проблемы регулирования государственно-частного партнерства и рекомендации по их решению (на примере безработицы в республике узбекистан)	687
С.Э. Холмуратов	

Автоматизация аудиторских процедур с использованием искусственного интеллекта.....	692
Ходжарахманова Назира Бахтияр кизи	
Past karbonli iqtisodiyotga o'tish zaruriyati va uning omillari.....	701
Valiyev Axliddin Aropitdinovich	
Yengil sanoatda zamonaviy tikuv mashina-kichik robotlarning mexanizmlarini mukammallashtirish	705
Sirojova Muxabbat Sodiq qizi, Kurbanov Fazliddin Aminovich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tizimining institutsional va iqtisodiy asoslari	710
Kuzieva Nargiza Ramazanovna, Bobomuratova Manzura Panji qizi	
Foyda solig'i bo'yicha bo'nak to'lovlarni to'lash tartibi	717
Yangieva N.S.	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini soliqlar vositasi qo'llab-quvvatlashning amaldagi holati	722
Turanboyev Boburjon Qodirjon o'g'li	
Motivation, goal-setting, and organizational performance: a case study from uzbekistan's chemical industry	726
Mamataliev Anvar Ergashevich, Bobur Urinov	
Применение искусственного интеллекта при организации налогового администрирования узбекистана	733
Н.А. Артиков	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish zaruriyatini keltirib chiqaruvchi omillar.....	737
Sharofiddinova Gulnoza Iloxmonovna	
Raqamli texnologiyalarning tijorat banklari samaradorligiga ta'siri	745
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Suv tanqisligi sharoitida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish asoslari	750
Qosimov Maxamatjon Sulaymanovich	
Rivojlanayotgan iqtisodiyotda raqamli va raqamli bo'lmagan korxonalar tahlili	761
Raxmonov Nodirjon Raxmonjon o'g'li	
Aholining o'rtacha umr ko'rish yoshini o'zgarishi sharoitida keksalarning ijtimoiy ta'minotiga xavflarning ortishi.....	767
To'irov Shohboz Ziyodullo o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida moliyaviy nazorat samaradorligini ta'minlash ichki nazorat xizmatlari	773
Xaydarov Baxrom Xolmuradovich	
Moliya bozorida xususiy banklar faolligini ta'minlash istiqbollari	777
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Budjet daromadlari ijrosini ta'minlashda soliqlar hisobi va tahlilining ahamiyati	782
Abdullaev Abror Bozarboevich	
Aholi daromadini oshirish yo'llari.....	803
Shadmanov Baxodir Sherkulovich	
Tourism and regional identity in Uzbekistan: balancing heritage and development	808
Raximova Nilufar Aminovna, Abdukholikova Farida Erkinjon qizi	
O'zbekiston sanoat korxonalarning fond bozorida ishtiroki tahlil va muammolari.....	815
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish tahlili	823
Karabaev Sanjar Abdusamatovich	
Globalashuv sharoitida milliy korxonalarning eksport salohiyatini boshqarish masalalari	832
Qodirov Humoyun Tolibjon o'g'li	
Бизнес-планирование и прогнозирование деятельности организации.....	836
Алимов Бехзоджон Наврузжонович	
Farg'ona vodiysida ekoturizm – kambag'allikka qarshi kurashning yangi imkoniyatlari	840
Soliyeva Nilufar Muxtorjon qizi	
Aholi turmush darajasi baholash bo'yicha dasturiy ta'minot ishlab chiqishda horij tajribasini o'rganish	844
Tursunov Farxod Baxodir o'g'li	
Mintaqa aholi turmush farovonligiga ta'sir qiluvchi omillar tasnifini ishlab chiqish.....	848
Xodjanijazov Shohruh Yuldashevich	
Xususiy oliy ta'lim muassasalari menejmentining nazariy jihatlar va o'ziga xos xususiyatlari.....	856
Karimov Ulug'bek Usmonovich	

Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	861
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
Повышение инвестиционной привлекательности – важное условие повышения конкурентоспособности предприятий.....	865
Каримова Дилафруз Садирдин кизи	
Yevropa ittifoqi davlatlari tijorat banklarining soliq to'lovlarini amalga oshirish tartibi	870
Komolov Odiljon Sayfidinovich	
Boshqaruvda innovatsiyalarni hisobga olgan holda agrokorxonalarni davlat tomonidan rag'batlantirishning zamonaviy yondashuvlari	878
Shaniyazova Zamira	
Практические аспекты применения статистических методов контроля качества на предприятиях.....	883
Усманов Илхом Ачилович, Усманов Фарзод Шохрухович	
Yashil iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy o'sishning yangi paradigmalarini shakllantirish: nazariy asoslar va amaliy talqinlar.....	891
Alimova Guzal Abduxakimovna	
Xizmat ko'rsatish korxonalari faoliyati samaradorlik ko'rsatkichlarining nazariy va metodologik tahlili	895
Qo'ziyoyev Boxodir Azzamboy o'g'li	
Kutubxonalarda raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes-modellarni ishlab chiqish.....	900
Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri sug'urtalash operatsiyalari bo'yicha xarajatlarni xalqaro standartlar asosida hisob va hisobotda aks ettirish uslubi-yatini takomillashtirish	905
X.A.Raximov	
Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumot bazasida shakllanishi.....	910
Ergashev Uyg'un Jabborovich	
Obligatsiya moliya bozori instrumenti sifatida, milliy obligatsiyalar bozori	916
Avezov Ibrohim Ilxomovich, Yaxshiboyev Jahongir Abdualimovich	
Barqaror rivojlanish doirasida ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) ko'rsatkichlarining yashil texnologiyalar innovatsiyasiga ta'sirini baholash.....	921
Meliqo'zieva Dilrabo Muxitdin qizi	
Yashil iqtisodiyot – barqaror taraqqiyotga olib boruvchi yo'l.....	925
Xalilova Aziza Rustamovna	
Научно-теоретические основы экономической и эколого-экономической эффективности предприятий горнодобывающей промышленности.....	930
Раматов Зафарбек Жуманиязович	
Xitoyda eksport faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.....	938
D.E.Qarshiev	
Kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishni investitsion faollikka ta'siri.....	943
Mannapova Shaxnoza Elshodovna	
Mahalla institutining samaradorligi tahlili: so'rovnoma yondashuvi	947
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li	
Формирование человеческого капитала в условиях демографических изменений: опыт и перспективы для узбекистана.....	955
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Farmasevtika kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirishda marketing strategiyalaridan foydalanish yo'nalishlari	962
Baxrombek Bobojonov	
“Hududlarda sug'urtaga bo'lgan talabning ekonometrik tahlili”	967
Bekberganova Mohira Ravshonbekovna	
O'zbekiston va xalqaro amaliyotda raqamli marketing vositalaridan foydalanish: muammolar va yechimlar	973
Uzoqova Dilnoza Yusuf qizi	
Условия эксплуатации и экологическая безопасность автотранспортной системы на основе энергосберегающих технологий	978
Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
O'zbekiston tibbiyot muassasalarida moliyaviy resurslardan foydalanishda xorijiy tajribalarni qo'llash.....	982
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	

Buxgalteriya hisobining samaradorligini oshirish yo'llarida zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar	987
Sattorov Mirjahon	
Особенности маркетинговых стратегий в условиях ограниченных ресурсов и узкой потребительской аудитории	991
Дебердиев Анвар	
DEbitorlik va kreditorlik qarzlarini auditini rejalashtirish masalalari.....	995
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li, Ibragimova Iroda Rashid qizi	
Инвестиционная программа узбекистана по привлечению иностранных инвестиций	1000
Камилова Наргиза Абдукахоровна, Бекмуратов Шухрат Даулетмуратович	
Turistik mahsulotni shakllantirishda turistlar hayoti xavfsizligini ta'minlash.....	1005
Raxmonov Siyovush Turob o'g'li	
Uglerodsiz energiyaga o'tishda o'zbekistonning yashil strategiya yo'l xaritasining integratsiyasi va ta'siri.....	1011
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Цифровая устойчивость регионов: применение аналитики больших данных для оценки и управления экологическими рисками	1016
Маликов Шохрух Шокирович, Камалов Шухрат Камалович	
Разработка риск-ориентированной модели внутреннего контроля предприятия на этапе планирования налогов в условиях дистанционного налогового мониторинга	1024
Галеева Н.Н., Э.А.Халикова, Абдусаломова Гулчеҳра Мирзо кизи	
Анализ результатов инструментальных методов исследований у детей с врожденными пороками сердца	1029
Мухаммадиева Лола Атамурадовна	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda monetar omillardan samarali foydalanish yo'nalishlari.....	1036
Uskenbaeva Dilnoza Boxodir qizi	
Факторы повышения эффективности управления в государственном секторе.....	1043
Махмудова Севара Улугбековна	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati	1048
Rajabbaeva Dildora Zakirovna, Aripova Aziza Alisherovna	
Boshqaruv jarayonlarini tashkil etishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	1053
Jo'rayeva Niginaxonim Xursand qizi	
Jahonda eksportni qo'llab-quvvatlash amaliyoti.....	1057
Xudoynazarov Sherzod Ismoilovich	
Raqamli moliyaviy texnologiyalarni korxona darajasida joriy etish orqali moliyaviy barqarorlikka erishish strategiyasi	1063
Soibov Nozimbek Faxridin o'g'li	
Применение методов PMBOK в управлении рисками проектов	1070
Гулираъно Носирова Абдулазиз кизи	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda aholi farovonligining o'rni va ahamiyati	1073
Bobaev Isroiljon Abdinabievich	
Вопросы инновационных инвестиций в контексте международной экономической интеграции	1078
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
Yashil iqtisodiyotga o'tishning nazariy va amaliy jihatlar hamda tendensiyalari.....	1083
Samiyev Abdurashid Qaxramonovich, Shermuxammedov Begzodjon Usmonovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar samaradorligini ta'minlash yo'llari.....	1087
Nazarov Qilich Xolmuradovich	
Improving the organizational and economic mechanisms for the development of tourism in the republic of karakalpakstan	1092
Tleumuratov Baxadir Genjemuratovich	
O'zbekistonda tumanlar barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash yo'llari (Surxondaryo viloyati misolida).....	1097
Qosimova Nodira Saidovna	
Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishning asosi sifatida innovatsiyalar.....	1102
Azizova Maliha Farrux qizi	

Влияние инвестиций на инновационное развитие и повышение конкурентоспособности экономики узбекистана	1106
Максудова Шахзода	
Возможности снижения затрат на логистику за счет цифровых технологий	1112
Олимова Бахора Шухратовна	
Yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy tizimga ta'siri.....	1116
Sultonov Omon Juma o'g'li	

YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING IQTISODIY TIZIMGA TA'SIRI

Sultonov Omon Juma o'g'li

International School of Finance Technology and Science Instituti
Xalqaro va strategik masalalar bo'yicha rektor maslahatchisi

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotda yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy tizimga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqotning maqsadi – yashil texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy va ekologik samaradorligini tahlil qilish, shuningdek, bu texnologiyalarning iqtisodiy tizimga qanday ta'sir ko'rsatishini aniqlashdan iborat. Yashil texnologiyalarni joriy etish orqali energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni kamaytirish, resurslardan oqilona foydalanish va barqaror iqtisodiy o'sishga erishish mumkin. Tadqiqotda, shuningdek, yashil texnologiyalarni joriy etish jarayonida yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan. O'zbekiston tajribasi va xalqaro amaliyot asosida yashil texnologiyalarni tatbiq etish imkoniyatlari va cheklavlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: yashil texnologiyalar, iqtisodiy tizim, ekologik barqarorlik, energiya samaradorligi, chiqindilarni kamaytirish, resurslarni tejash, barqaror rivojlanish, innovatsiyalar, iqtisodiy o'sish.

Abstract: This research explores the impact of green technologies on the economic system. The aim of the study is to analyze the economic and ecological efficiency of implementing green technologies and to assess their influence on the economy. The adoption of green technologies enhances energy efficiency, reduces waste, promotes efficient resource use, and ensures sustainable economic growth. The study also identifies challenges encountered during the implementation of green technologies and offers practical recommendations to overcome them. Based on Uzbekistan's experience and international practices, the research analyzes the opportunities and limitations of integrating green technologies.

Key words: green technologies, economic system, ecological sustainability, energy efficiency, waste reduction, resource conservation, sustainable development, innovations, economic growth.

Аннотация: В данном исследовании рассматривается влияние зелёных технологий на экономическую систему. Цель исследования – проанализировать экономическую и экологическую эффективность внедрения зелёных технологий, а также определить их воздействие на экономику. Внедрение зелёных технологий способствует повышению энергоэффективности, сокращению отходов, рациональному использованию ресурсов и обеспечению устойчивого экономического роста. Также в исследовании рассмотрены проблемы, возникающие при внедрении зелёных технологий, и предложены практические рекомендации по их решению. На основе опыта Узбекистана и международной практики проанализированы возможности и ограничения внедрения зелёных технологий.

Ключевые слова: зелёные технологии, экономическая система, экологическая устойчивость, энергоэффективность, сокращение отходов, рациональное использование ресурсов, устойчивое развитие, инновации, экономический рост.

KIRISH

Yashil texnologiyalar zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismiga aylangan bo'lib, ularning ekologik barqarorlikni ta'minlash, resurslarni tejash va energiya samaradorligini oshirishdagi roli tobora muhimlashib bormoqda. Yashil texnologiyalar, o'z navbatida, iqtisodiy o'sishni ekologik jihatdan barqaror va uzoq muddatli qilishga xizmat qiladi. Ushbu texnologiyalarni joriy etish, nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilish, balki iqtisodiy rivojlanishni davom ettirishda ham zarurdir. Bugungi kunda yashil texnologiyalarni rivojlantirish va ularni

iqtisodiy tizimga tatbiq etish, global miqyosda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning muhim vositalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Yashil texnologiyalarning asosiy maqsadi - tabiat resurslaridan samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish, energiya tejash va tabiiy tizimlarning barqarorligini saqlab qolishdir. Bu texnologiyalar ekologik barqarorlikni ta'minlash bilan birga, iqtisodiy tizimda yangi ish o'rinlari yaratish, energiya manbalarini diversifikatsiya qilish va sanoatni modernizatsiya qilish kabi iqtisodiy foydalarga ham ega. Shu bilan birga, yashil texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy tizimga ta'siri, ayniqsa, sanoat sohasida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va raqobatbardoshlikni kuchaytirish orqali o'z aksini topadi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy tizimga ta'sirini o'rganishdir. Tadqiqotda yashil texnologiyalarni iqtisodiy tizimga tatbiq etish, resurslarni boshqarish, ishlab chiqarish jarayonlarini ekologik jihatdan optimallashtirish va energiya samaradorligini oshirish bo'yicha amaliyotlar tahlil qilinadi. Shuningdek, bu texnologiyalarni rivojlantirishning iqtisodiy va ekologik foydalari va kutilgan natijalari hamda bu jarayonda yuzaga keladigan muammolar o'rganiladi.

Tadqiqotning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

Yashil texnologiyalarning iqtisodiy tizimga ta'sirini tahlil qilish;

Yashil texnologiyalarni rivojlantirishning iqtisodiy va ekologik samaradorligini aniqlash;

Yashil texnologiyalarni joriy etishdagi global va milliy tajribalarni o'rganish va ularning samaradorligini baholash;

Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun yashil texnologiyalarning roli va ularni rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot natijalari yashil texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy tizimni optimallashtirishdagi ahamiyatini, resurslarni samarali boshqarish va ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan amaliy tavsiyalarni taqdim etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil texnologiyalar zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ular ekologik barqarorlikni ta'minlash, resurslardan samarali foydalanish va iqlim o'zgarishiga qarshi kurashishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. So'nggi yillarda yashil texnologiyalarni iqtisodiy tizimga integratsiya qilish bo'yicha ko'plab nazariy va amaliy tadqiqotlar olib borilmoqda.

Nicholas Stern (2006) o'zining "Stern Review on the Economics of Climate Change" nomli tadqiqotida yashil texnologiyalarni joriy etmaslik kelajakda iqtisodiy yo'qotishlarga olib kelishini ta'kidlagan. U yashil investitsiyalarni "kelajakni sug'urtalash" sifatida baholagan. OECD (2020) va UNEP (2022) hisobotlarida yashil texnologiyalarni kengaytirish orqali nafaqat ekologik holatni yaxshilash, balki yangi ish o'rinlari yaratish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash imkoniyati qayd etilgan. OECD'ning "Green Growth Indicators" konsepsiyasi yashil texnologiyalarning iqtisodiy o'sish bilan uyg'unligini ko'rsatadi.

World Bank (2021) tomonidan taqdim etilgan "Greening Economies" hisobotida rivojlanayotgan mamlakatlar uchun yashil texnologiyalarni joriy etishning strategik afzalliklari, xususan energiya samaradorligi, qayta tiklanuvchi manbalarni kengaytirish va karbon izini kamaytirish yondashuvlari tahlil qilingan. Porter va van der Linde (1995) o'z tadqiqotlarida ekologik innovatsiyalar (yashil texnologiyalar) raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qilishi mumkinligini asoslab bergan. Ularning fikricha, ekologik samaradorlik ortidan texnologik samaradorlik keladi. L. Hojnik va M. Ruzzier (2016) yashil innovatsiyalar va ularning kichik va o'rta korxonalar (KO'K) iqtisodiyotidagi o'rnini o'rganib, yashil texnologiyalar samaradorligini o'lchash mezonlarini taklif qilgan. O'zbekiston hukumati so'nggi yillarda yashil iqtisodiyot va texnologiyalarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 30-iyundagi PQ-217-son qarorida "Yashil energiya"ni joriy etish, quyosh va shamol elektr stansiyalarini rivojlantirish, energiya samarador qurilmalarni ommalashtirish bo'yicha aniq chora-tadbirlar belgilangan. X. Xudoyberganov (2021) o'z ilmiy maqolalarida O'zbekistonda yashil texnologiyalarni ishlab chiqarish tizimiga integratsiya qilishda duch kelinayotgan muammolar – moliyalashtirish, texnik bilim yetishmovchiligi, importga bog'liqlik – haqida fikr bildiradi. A. To'xtasinov (2022) esa qayta tiklanuvchi energiya manbalarini iqtisodiy tizimga kiritish natijasida resurslar tanqisligini bartaraf etish va sanoatni ekologik muvozanatda saqlash imkoniyati borligini asoslab bergan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy tizimga ta'sirini o'rganish uchun bir qator ilmiy-metodologik yondashuvlar qo'llanilgan. Tadqiqotda asosiy e'tibor tizimli tahlil, empirik tahlil va solishtirish metodlariga qaratilgan. Ushbu metodologik yondashuvlar yashil texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy va ekologik samaradorligini chuqur tahlil qilish imkonini beradi.

Birinchi metodologik yondashuv sifatida tizimli tahlil tanlangan. Tizimli tahlil yashil texnologiyalarni iqtisodiy tizimda qanday amalga oshirish, ularning iqtisodiy va ekologik jihatlarini bir butun sifatida ko'rib chiqish imkonini yaratadi. Bu yondashuv yashil texnologiyalarni o'rganishda turli omillarni, jumladan, iqtisodiy tizimlar, ekologik barqarorlik, ijtimoiy rivojlanish va texnologik yondashuvlarni birlashtiradi. Tizimli tahlil yordamida yashil texnologiyalarning joriy etilishi va ularning iqtisodiy o'sishga, resurslarni boshqarishga va ekologik barqarorlikka ta'siri kompleks tarzda o'rganildi.

Empirik tahlil metodidan foydalanilgan. Tadqiqotda yashil texnologiyalarni qo'llash bo'yicha mavjud ma'lumotlar, jumladan, yashil texnologiyalarni rivojlantirish va joriy etish tajribalari o'rganilgan. Bu jarayonlarda mamlakatlararo taqqoslash va O'zbekistonda yashil texnologiyalarni joriy etish bo'yicha amaliyotlar tahlil qilindi. Empirik ma'lumotlar orqali yashil texnologiyalarni iqtisodiy tizimga tatbiq etishning ijobiy va salbiy ta'sirlari, shuningdek, ularning ishlab chiqarish jarayonlari va barqaror rivojlanishdagi o'rni ko'rsatilgan.

Shuningdek, solishtirish metodidan ham keng foydalanildi. Tadqiqotda, ayniqsa, rivojlangan mamlakatlar va rivojlanayotgan davlatlar o'rtasida yashil texnologiyalarni joriy etish bo'yicha mavjud tajribalar taqqoslandi. Ushbu metod yordamida, yashil texnologiyalarni joriy etishdagi muvaffaqiyatlar, qiyinchiliklar va o'zgarishlarga olib kelgan omillar o'rganildi. Taqqoslash orqali O'zbekiston uchun moslashtirilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Bundan tashqari, tadqiqotda iqtisodiy va ekologik modellash metodlari ham qo'llanildi. Ushbu metodlar orqali yashil texnologiyalarning iqtisodiy tizimga ta'sirini matematik modellar orqali tahlil qilish imkoniyati yaratildi. Modellash yordamida texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorligi, ularning ijtimoiy va ekologik foydalari, resurslarni tejash va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishdagi roli aniqlandi.

Tadqiqotda shuningdek, keng qamrovli statistik tahlil ishlatilgan. Yashil texnologiyalarni joriy etish bo'yicha statistika va ma'lumotlar tahlil qilinib, iqtisodiy tizimda yuzaga keladigan o'zgarishlar va natijalar kuzatildi. Ushbu tahlil yordamida, yashil texnologiyalarning iqtisodiy samaradorligi, ularning ish o'rinlari yaratish, energiya samaradorligini oshirish va chiqindilarni kamaytirishdagi roli o'rganildi.

Shu bilan birga, tadqiqotda yashil texnologiyalarni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosatining ta'siri va iqtisodiy rag'batlar tizimi ham ko'rib chiqildi. Yashil texnologiyalarni iqtisodiy tizimga joriy etishdagi davlatning roli va strategik yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Tadqiqotda bu borada turli mamlakatlarning siyosiy yondashuvlari va ularning muvaffaqiyatlari o'rganilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy tizimga ta'sirini o'rganish orqali bir qator muhim natijalarga erishildi. Yashil texnologiyalarni joriy etish iqtisodiy tizimda bir qator ijobiy o'zgarishlarni yuzaga keltiradi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, yashil texnologiyalarning iqtisodiy tizimga ta'siri nafaqat ekologik barqarorlikni ta'minlash, balki iqtisodiy samaradorlikni oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Yashil texnologiyalarni joriy etish orqali ishlab chiqarish jarayonlarida energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni kamaytirish va resurslarni tejashga erishish mumkin. Ushbu jarayonlar, o'z navbatida, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishga va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

Empirik tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, yashil texnologiyalarni rivojlantirish va iqtisodiy tizimga joriy etish orqali energiya samaradorligini oshirish va resurslarni tejash bo'yicha sezilarli yutuqlar qayd etilgan. Masalan, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, jumladan, quyosh va shamol energiyasidan foydalanish, energiya iste'molini sezilarli darajada kamaytirishga yordam beradi. Bu esa nafaqat atrof-muhitni himoya qilishga, balki iqtisodiy tizimda yangi ish o'rinlarini yaratishga, shuningdek, energiya sohasidagi importga bog'liqlikni kamaytirishga ham xizmat qiladi.

Yashil texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy foydalari nafaqat sanoat sektori bilan bog'liq, balki qishloq xo'jaligi va transport sohaslarida ham sezilarli o'zgarishlarni keltirib chiqaradi. Yashil texnologiyalarni ishlab chiqarishda qo'llash, resurslarni samarali boshqarish va chiqindilarni kamaytirish orqali, iqtisodiyotning barcha sohaslarida samaradorlikni oshirish mumkin. Masalan, aqlli qishloq xo'jaligi texnologiyalari va energiya samaradorligini oshirishga qaratilgan yondashuvlar fermerlarga o'z ishlab chiqarishini optimallashtirishda yordam beradi, shu bilan birga ekologik ta'sirni kamaytiradi.

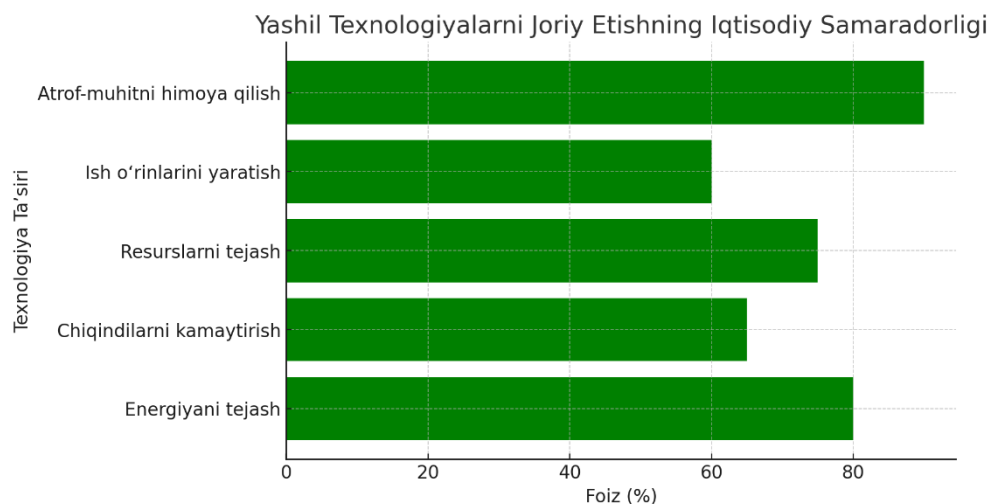
Shuningdek, xalqaro tajribalar tahlili orqali yashil texnologiyalarni rivojlantirishda yuzaga keladigan muammolar va ularga qarshi kurashish usullari ham o'rganildi. Tadqiqotda Yevropa Ittifoqi va AQSh kabi rivojlangan mamlakatlarning yashil texnologiyalarni rivojlantirish bo'yicha muvaffaqiyatli tajribalari o'rganildi. Ushbu tajribalardan kelib chiqqan holda, O'zbekistonga moslashtirilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Xususan, davlat tomonidan yashil texnologiyalarni rivojlantirish uchun qo'shimcha moliyaviy rag'batlar, soliq imtiyozlari va ilg'or texnologiyalarni joriy etish uchun qulay sharoitlar yaratish zarurati ta'kidlandi.

Yashil texnologiyalarni rivojlantirishda yuzaga keladigan asosiy muammolardan biri – texnologiyalarni joriy etish uchun zarur bo'lgan katta investitsiyalar va uzoq muddatli iqtisodiy foydalar. Yashil texnologiyalarni joriy

etish uchun davlat va xususiy sektorning hamkorligi zarur. Investitsiyalarni jalb qilish va yangi texnologiyalarni joriy etish jarayonini tezlashtirish uchun davlat siyosati muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotda, shuningdek, yashil texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etishdagi ijtimoiy va iqtisodiy to'siqlarni bartaraf etish uchun strategik tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yashil texnologiyalar nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki ekologik barqarorlikni ta'minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Yashil texnologiyalarni iqtisodiy tizimga muvaffaqiyatli joriy etish, resurslarni samarali boshqarish va atrof-muhitni himoya qilish orqali uzoq muddatli rivojlanishning barqarorligini ta'minlash mumkin. Yashil texnologiyalarni rivojlantirish va joriy etishda davlat siyosatining, xususiy sektorning va xalqaro hamkorlikning roli juda muhimdir.

1– rasm. Yashil texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorligi

Yashil texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorligini ko'rsatuvchi grafikni tahlil qilishda, energiyani tejash, chiqindilarni kamaytirish, resurslarni tejash, ish o'rinlarini yaratish va atrof-muhitni himoya qilish kabi omillarning iqtisodiy tizimga ta'siri aniq ko'rinadi. Grafikda energiyani tejashning ta'siri 80% ni tashkil etadi, bu esa yashil texnologiyalar orqali energiya samaradorligini oshirish va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish orqali amalga oshiriladi. Ushbu jarayonlar, o'z navbatida, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishga va ekologik izni qisqartirishga yordam beradi. Chiqindilarni kamaytirishning ta'siri 65% ni tashkil etadi, bu yashil texnologiyalar ishlab chiqarish jarayonlarida chiqindilarni kamaytirish va resurslarni qayta ishlash imkoniyatlarini yaratishi orqali amalga oshiriladi. Bu jarayon nafaqat atrof-muhitni himoya qiladi, balki iqtisodiy foydalar keltiradi, chunki chiqindilarni boshqarish tizimlarining samarali ishlashi ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytiradi. Resurslarni tejashning ta'siri 75% ni tashkil etadi, bu yashil texnologiyalar orqali tabiiy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi. Yashil texnologiyalarni joriy etish orqali qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, energiya iste'molini kamaytirishga va an'anaviy energiya manbalariga bo'lgan bog'liqlikni qisqartirishga yordam beradi. Ish o'rinlarini yaratishning ta'siri 60% ni tashkil etadi, bu esa yashil texnologiyalarni rivojlantirish va ishlab chiqarishda yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyatlarini yaratadi. Yashil texnologiyalarni joriy etish orqali yangi ish joylari va malakali ishchi kuchi yaratiladi, bu iqtisodiy o'sish va ijtimoiy barqarorlikni oshiradi. Atrof-muhitni himoya qilishning ta'siri 90% ni tashkil etadi, bu esa yashil texnologiyalar orqali chiqindilarni kamaytirish, energiya samaradorligini oshirish va tabiiy resurslarni tejash orqali ekologik barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Yashil texnologiyalarni joriy etish, nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki atrof-muhitni himoya qilishda ham katta rol o'ynaydi. Bu natijalar yashil texnologiyalarni iqtisodiy tizimga muvaffaqiyatli joriy etishning ijobiy ta'sirini ko'rsatadi va ularga bo'lgan ehtiyojni yanada oshiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yashil texnologiyalarni joriy etish, iqtisodiy tizimda bir qator ijobiy o'zgarishlarga olib keladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yashil texnologiyalar nafaqat atrof-muhitni himoya qilish, balki iqtisodiy samaradorlikni oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Energiyani tejash, resurslarni samarali boshqarish, chiqindilarni kamaytirish va energiya samaradorligini oshirish orqali yashil texnologiyalar iqtisodiy o'sishni barqarorlashtiradi. Yashil texnologiyalarni joriy etish nafaqat ishlab chiqarish jarayonlarida samaradorlikni oshiradi, balki yangi ish o'rinlarini yaratish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Grafikda ko'rsatilgan energiyani tejashning yuqori foizi va atrof-muhitni himoya qilishning eng yuqori ta'siri yashil texnologiyalarning iqtisodiy

tizimga bo'lgan samarali ta'sirini tasdiqlaydi. Yashil texnologiyalarni rivojlantirish orqali, resurslardan samarali foydalanish va ekologik xavflarni kamaytirish nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki atrof-muhitni himoya qilishni ham ta'minlaydi.

Shu bilan birga, tadqiqotda yashil texnologiyalarni rivojlantirishda yuzaga keladigan ba'zi muammolar, masalan, yuqori dastlabki investitsiyalar va texnologiyalarning uzoq muddatli iqtisodiy foydalari bilan bog'liq muammolar ko'rsatilgan. Bunday muammolarni hal qilish uchun davlat siyosatining, xususiy sektorning va xalqaro hamkorlikning roli juda muhimdir. Tadqiqotning natijalari yashil texnologiyalarni rivojlantirish va ularni joriy etish orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, ekologik barqarorlikni oshirish va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash mumkinligini ko'rsatadi. Buning uchun investitsiyalarni jalb qilish, samarali siyosat va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish zarur. Yashil texnologiyalarni joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar, davlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlikni mustahkamlash, yangi texnologiyalarni rivojlantirish va iqtisodiy o'sishni ekologik barqarorlik bilan uyg'unlashtirishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari yashil texnologiyalarni rivojlantirishning kelajakda iqtisodiy va ekologik barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Sachs, J. D. (2015). The Age of Sustainable Development. Columbia University Press.
2. Jackson, T. (2009). Prosperity Without Growth: Economics for a Finite Planet. Earthscan.
3. Meadows, D. H., Meadows, D. L., Randers, J., and Behrens, W. W. (1972). The Limits to Growth. Universe Books.
4. Solow, R. M. (1991). Sustainability: An Economist's Perspective. The Economic Journal, 101(404), pp. 1-18.
5. Pearce, D., Markandya, A., and Barbier, E. (1989). Blueprint for a Green Economy. Earthscan.
6. United Nations (2012). The Future We Want: Outcome Document of the United Nations Conference on Sustainable Development (Rio+20). United Nations.
7. Stern, N. (2006). The Economics of Climate Change: The Stern Review. Cambridge University Press.
8. Goodall, C. (2009). How to Live a Low-Carbon Life: The Individual's Guide to Tackling Climate Change. Earthscan.
9. Daly, H. E., and Farley, J. (2011). Ecological Economics: Principles and Applications. Island Press.
10. OECD (2011). Towards Green Growth. OECD Publishing.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
